

БИЛТЕН

Стручни текстови и савети намењени пољопривредним произвођачима

Температура и влажност ваздуха у објектима за краве

Уз часне изузетке, који би временом требали да постану правило и пример добре праксе, наши произвођачи углавном краве држе у везаном систему. Ако се томе дода и мало економско двориште и недостатак простора а и лоша навика наших произвођача да врло тешко доносе одлуку да бар направе неки испуст, онда не преостаје ништа друго него да се поред исхране и смештају крава посвети неопходна пажња како би оне максимално испољиле свој генетски потенцијал. Мали број грла и везани систем подразумевају и мужу у канту што подразумева већу изложеност млека шталским мирисима приликом манипулације са њим. То је још разлог више да се микроклими у штали посвети неопходна пажња. Када говоримо о микроклими, онда пре свега мислимо на температуру, влажност и састав ваздуха.

Температура ваздуха

Говеда представљају врсту стоке која лакше подноси ниске него високе температуре. Шири интервал комфора, зависно од категорије, износи од 0 до 26°C а оптимални – најповољнији – од 12 до 16°C. Конкретно, за музне краве најповољнија температура ваздуха у објекту је у интервалу од 4 до 15°C. Са падом температуре испод 4°C долази до смањења млечности јер се део енергије из хране троши првенствено на загревање организма. Са повећањем температуре изнад 20°C краве најпре реагују смањењем апетита а то за последицу има пад

млечности. За сваки степен повећања температуре ваздуха изнад 24 степена смањује се конзумирање суве материје хране за око 2,8 %. Осетније смањење млечности долази са повећањем температуре ваздуха изнад 27°C. Ако услед вентилације при овој температури, влажност ваздуха достигне 80 % или код збира оба ова параметра од 107, краве већ испољавају знакове топлотног стреса. У таквој ситуацији кравама треба обезбедити свежу воду за пиће по вољи и на било који начин појачати вентилацију стаје.

Садржај:

Страна 1

Аутор: Зоран Николић, дипл.инг.

Температура и влажност ваздуха у објектима за краве

Страна 3

Аутор: Мимица Костић-Ђорђевић, дипл.инг.

Компост

Страна 5

Аутор: Љубиша Ђорђевић, дипл. инг.

Вирус жуте кржљавости јечма (Barley Yellow Dwarf virus)

Страна 7

Аутор: Зоран Панајотовић, дипл. инг.

Заштита воћака и винове лозе у фази мировања

Страна 8

Аутор: Срђан Видановић, дипл.инг.

Изградња топле леје

Страна 9

Аутор: Мирољуб Видановић, др.вет.мед.

Тељење и пост-порођајни период код крава

Релативна влажност ваздуха

Интервал пожељне влажности ваздуха у стајама за говеда је 60 – 80 %. Смањењем релативне влажности ваздуха у стаји има за последицу отежано дисање стоке и пад апетита. Последица тога је и мања производња. Обрнута ситуација – повећање релативне влажности ваздуха - погодује појави болести. Ако се узме у обзир податак да крава телесне масе од 500 килограма излучи за један сат око 300 грама водене паре, онда је јасно да и проветравање стаје треба итекако озбиљно схватити како би се релативна влажност ваздуха задржала на задовољавајућем нивоу и избегла напред наведена ситуација да грла додју у стање топлотног стреса.

Састав ваздуха

Говеда, као крупни преживари, имају велике потребе за „чистим ваздухом“. И она дисањем троше кисеоник а производе угљен-диоксид. Крава телесне масе од 500 килограма за сат времена дисањем „произведе“ 160 литара угљен-диоксида. Са већом специфичном тежином од ваздуха, он се накупља близу пода. Ако се зна да говеда просечно проводе око 50 % времена у лежању онда није тешко закључити да тих 50 % времена при лежању дишу у зони са повећаном концентрацијом угљен-диоксида. У истој зони, непосредно изнад пода, накупља се и водоник-сулфид са свијим јаким непријатним мирисом. Овоме треба додати и амонијак који „компетира“ састав стајског ваздуха а који се, за

разлику од напред наведена два гаса, налази у горњим слојевима ваздуха у објекту.

У условима велике концентрације штетних гасова у објекту, стока је узнемирена што испољава чешћим лежањем и устајањем, понекад делује апатично и смањује конзумирање хране.

Када се све ово сабере и узме у обзир, намеће се потреба обезбеђења добре, пре свега природне вентилације објекта. То се обезбеђује довољним бројем природних отвора за вентилацију (прозори и врата) а још боље је ако постоји и добра вертикална вентилација. Сви ти отвори, ако их има довољно, могу да омогуће 6 до 7 комплетних измена ваздуха за сат времена. У случајевима када природна вентилација није довољна намеће се потреба за уградњом вентилатора и обезбеђењем вештачке вентилације.

Зоран Николић дипл.инг.

Компост

Компост представља органску материју добијену разградњом аеробним путем.

Примена компоста

Користи се у баштованству, хортикултури и агрокултури као побољшивач земљишта и као ђубриво. Такође се користи за контролу ерозије, побољшивач земљишта и потока, конструкцију мочвара и као прекривач депонија. Компост служи као средство за раст, или као порозни, апсорпциони материјал, који задржава влагу и растворне минерале, пружајући заштиту нутријентима неопходним за напредовање већине биљака. Зрео компост побољшава структуру и микробиолошку активност земљишта, зато може послужити као ђубриво или као средство за побољшање квалитете земљишта. У пролеће или пре садње или у периоду раста и развијања биљака, компост поспемо по земљишту и по могућности лагано измешамо с површинским слојем земље. Компост не смемо дубоко закопати јер га тиме гушимо.

Шта можемо да компостирамо?

Можемо да компостирамо све што потиче из природе и што прерадом није изгубило природне особине. Међутим, и ту постоје изузетци. Наиме, неки се природни отпади могу без проблема компостирати, други су мање пожељни, а има и таквих којима на компостишту у башти уопште није место.

Састав компостног материјала

Можемо да компостирамо све органске остатке из кухиње, баште, травњака, воћњака. Остатке из кухиње прикупљамо у пластичној посуди. Посуду празнимо што чешће, најбоље дневно, а најмање 2-3 пута недељно. Биљне остатке из баште одлажемо у близини места где ћемо поставити компостни материјал или компостер. Покошену траву раширимо у танком слоју да се просуши. Грање, дрвенасте остатке и суво лишће сложимо одвојено. Грање треба уситнити. На тај начин органски отпади из баште увек су при руци кад их треба мешати с кухињским биоотпадом. Да би микроорганизми у оптималном року разградили органски отпад, морају имати хранљиве материје, воду и кисеоник у повољној размери. Једноставно правило гласи:

зелени, мекани биоотпад богатији је водоником и хранљив је, а суви дрвенасти или сламнати садржи више угљеника и није хранљив.

Шта смо да компостирамо:

- отпатци из баште: покошена трава, лишће, увело цвеће, коров, стара земља из саксија за цвеће, уситњено грање,
- кухињски отпатци: сирови остаци поврћа, кора кромпира, остаци воћа, коре агрума (уситњене), талог кафе, остаци чаја, љуске јаја,
- остало: животињска длака, перје, мале количине папира, пепео од дрва,
- неки органски отпатци тешко се разграђују па се на компостиште не препоручују и велике количине таквих отпадака. Ту спадају: чепови од плута, љуске ораха, кости

Шта несмо да компостирамо:

- отпатци из баште: осемењени корови, лишће ораха, болесне биљке,
- кухињски отпатци: отпатци куваних јела (привлаче глодаре), месо, -кости...
- остало: велике количине новинског папира, часописа у боји, пелене, псећи и мачји измет, измет уопште, остаци дувана, садржај врећица из усисивача, пепео каменог и смеђег угља и угља за грил (због садржаја тешких метала)...
- На компостиште никако не смо стављати отпатке који садрже хемикалије, нпр. старе лекове, уља, пластичну амбалажу, бојено и импрегнирано дрво, стиропор...

Зашто треба компостирати ?

Компостирањем затварамо природни циклус кружења материје у природи: од биоразградивих отпадака настају корисне органске материје. На тај начин одговорно и активно учествујемо у решавању проблема отпада, тј. сами рециклирамо око једну трећину својих отпадака. Тако омогућавамо:

- смањењу запремине отпада,
- смањењу трошкова одлагања отпада,
- смањењу загађења земљишта, воде и ваздуха,
- повећању квалитета земљишта,
- повећању квалитета околине.

Како осигурати добре услове за компостирање

Разградња органског отпада одвија се уз помоћ микроорганизама уз присуство кисеоника. На успешну разградњу органског отпада и на квалитет коначног производа утичу:

- састав компостног материјала,
- оптимална влажност компостног материјала,
- прозрачност компостног материјала,
- температура у компостном материјалу,
- уситњеност материјала за компостирање.

Време када треба компостирати?

Можемо да компостирамо у току целе године. У зимским месецима активност микроорганизама и осталих “становника” компостног материјала смањује се због хладноће, па компостни материјал морамо заштитити од превелике влаге и хладноће. Лети је морамо штитити од исушивања и редовно проверавати влажност.

Место где треба компостирати?

Пре него започнемо с компостирањем, морамо да одлучимо на ком месту ћемо сместити компостиште и на који начин ћемо компостирати. Компостирати можемо у рупи која може бити ограђена дрвом, циглом, жицом, ...или у специјалним компостерима које нуди трговина.

Мимица Костић Ђорђевић дипл.инг

Вирус жуте кржљавости јечма (Barley Yellow Dwarf virus)

Ова вирусна болест се јавља повремено и локално, местимично с већим штетама на озимом јечму.

Који су симптоми? Симптоми се срећу у јесен или у пролеће, а испољавају се у виду хлорозе ивица и врхова лишћа биљака. Слични симптоми настају и као последица недостатка азота, забаривања земљишта, ниских температура и суше.

Оболеле биљке заостају у порасту, имају појачано бокорење, узано и усправно лишће. Раније и јаче заражене биљке местимично умиру. Код касније заражених јавља се хлороза листа заставичара (жут код јечма, жут или браон код пшенице, виолетно црвен код овса).

Како се вирус одржава? Одржава се у самониклим биљкама жита, на кукурузу и на разним травама. Преноси се искључиво лисним вашима. Дуга и топла јесен погодује умножавању и ширењу лисних вашију, а тиме и ове вирусне болести. Најизраженији симптоми болести се испољавају на 20° С. На рано засејаним усевима настају најаче заразе.

Како сузбити вирус? Уништавање самониклих биљака, избегавање сувише ране сетве у јесен озимих и касних јарих усева. Оптимална густина усева и сузбијање лисних вашију системичним инсектецидима када је овим штеточинама насељено 5-10% биљака.

Непаразитне болести жита

На пшеници и јечму се сваке године јављају разне абнормалне промене, које се најчешће испољавају у виду хлорозе лишћа, пропадања клијанца, заостајање биљака у порасту и у принудном зрењу усева. Узроци ових појава су врло различити и настају дејством једног или више абиотичких фактора. Штете од непаразитних фактора на пшеници су редовно веће него од паразитских болести.

Неповољно дејство едафских фактора: Јака суша апоследњих година, нарочито у аридним подручјима (такво је наше подручје) знатно је отежавала квалитетну припрему земљишта за сетву. То се посебно догађа при неблаговременој и неадекватној обради земљишта после претходног усева. У зависности од стања површинског слоја земљишта семе се током сетве, полаже на разне дубине у земљишту. Најтеже последице настају при сувише плиткој или предубокој сетви. Велика количина семена остаје и на површини земљишта. Семе на дубини 1-2 cm почиње да клија тек после првих киша. У влажним условима такво семе добро клија, почетни развој клијанца је задовољавајући. **Међутим, настане сушни период**

или јачи ветрови, биљнице заостају у порасту, лишће захвата хлороза, често праћена наранџастом пигментацијом. Оваква реакција жита је последица слабо развијеног кореновог система биљака и немогућност усвајања воде и минералних материја, из дубљих слојева ораница.

У условима дубље сетве (наилазили смо у производњи и преко 12 cm), *клијање и ницање усева обично је продужено, биљница је издужена и често некротира. Бокорење код оваквих биљака је скоро по правилу веома слабо.*

У неповољним условима **влажности земљишта**, клијање семена, ницање усева и даљи развој биљака веома су неуједначени и при оптималној дубини сетве. Слаб развој усева и хлороза лишћа среће се и при недостатку влаге у дубљим слојевима земљишта. У сушним подручјима прилично се учестало јавља такозвани стрес на пшеници, при недостатку влаге у земљишту и за време високих дневних температура. То се, нарочито, догађа ако такви услови настају у доба цветања и наливања зрна. *Пшеница губи нормалну зелену боју, лишће постаје хлототично. Губљењем виталности биљке постају осетљиве према болестима.* Од стреса највише страдају сувише бујни и прегусти усеви.

Појава **забаривања** (сувишак воде у земљишту), такође има негативне последице на житима. *Биљке заостају у порасту, постају хлоротичне, а при дужем забаривању оне пропадају.*

Недостатак хранљивих материја у земљишти изазива различите промене на житима. *У нашим условима најчешћа је појава симптома дефицита основних хранива (НПК), што се испољава слабијим развојем корена и надземних делова биљака. У случају недостатка азота на биљкама се јавља хлороза или бледило, код недостатка калијума и некроза ивица лиске, а код недостатка фосфора јавља се пурпурна пигментација .У производњи се најчешће срећу симптоми недостатка азота. Сувишак азота пак изазива полагање усева.*

Задњих година у нашим крајевима влада **голомуразица**, а као последица тога настају оштећења од мрза. Већина гајених сората испољава приличну отпорност према ниским температурама. *Међутим, у условима голомуразице долази до оштећења биљака, што се обично манифестује некрозом врхова лишћа и променом боје биљака, док палеж врхова лишћа може бити проузрокован и утицајем јаких и сувих ветрова, генетских особина појединих сората и других фактора.* Нарочито велике штете настају на температурама нижим од -15° С, без снега и на бујним усевима. *На јаром јечму се интензивно јавља хлороза лишћа када је температура током марта испод 5° С.* Настајањем топлијих дана, и у повољним условима влажности земљишта, ови усеви се брзо опорављају.

Оштећења од **пестицида** (хербицида): На житима се често срећу разни симптоми оштећења од хербицида, у ређим случајевима и од инсектицида. Примена високих доза хормонских хербицида, неадекватно време третирања усева и неповољни температурни услови, повлаче депресивне или фитотоксичне ефекте на пшеници и јечму. *Ове абнормалне промене се испољавају бледилом лишћа, понекад појавом мрке пегавости, деформацијама стабла, отежаним избијањем класа из лисног рукавца и деформацијом класа.* При јачим оштећењима од хормонских хербицида, често настају веће штете него што би сами корови причинили.

Љубиша Ђорђевић, дипл.инг.

Заштита воњака и винове лозе у фази мировања

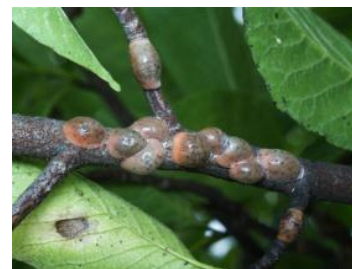

Код заштите од болести и штеточина важно је познавати симптоме које одређене штеточине и болести изазивају на самој биљци. Пре него што се крене са овим прскњем неопходно је да се воњак прво ореже, одстране осушене и поломљене гране, мумифицирани плодови и да се све то обавезно изнесе из воњака и по могућству спали. Код

јабучастих воњака посебно треба обратити пажњу на осушене гране и рак ране. Са ових места постоји могућност ширења бактериозне пламењаче (*Erwinia amylovora*) када се створе одговарајући повољни услови за то. Након тога треба приступити зимском прскању воћа.

Касно зимско, односно рано пролећно прскање изводи се у периоду од опадања лишћа па до кретања вегетације у пролеће и има изузетан значај у заштити од коврцавости лишћа брескве, шупљикавости лишћа коштичавог воћа, чађаве краставости јабуке и крушке, рогача шљиве, црне пегавости винове лозе као и бројних штеточина као што су штитасте ваши, јаја лисних ваши и други презимљујући облици штетних инсеката. Можемо поменути штитасте ваши (*Coccinellidae*), лисне ваши (*Aphididae*), крвава ваш (*Eriosoma lanigerum*), јабукин цветојед (*Anthonomus pomorum*), крушкине буве (*Psylla* spp.), мразовци (*Geometridae*), губар (*Lymanthria dispar*), воћни црвени паук (*Panonychus ulmi*) и разни смотавци (*Tortricidae*)... Најзначајније штеточине винове лозе су: црвени воћни паук (*Panonychus ulmi*), цигараш (*Byctisus betule*), пипе винове лозе, пепељаста грожђани мољац (*Lobesia botrana*).

Најбољи резултати у сузбијању штетних организама се постижу када се зимско третирање изводи у другој половини фебруара или почетком марта, управо пред само кретање вегетације. За ове радове у воњаку је неопходно тихо, суво време и да температура ваздуха буде око 10⁰Ц како не би дошло до измрзавања воћних стабала. За зимско прскање воњака јако је битан квалитет третирања. Прскање мора бити са већом количином раствора (воде и препарата). Препоручена количина воде по једном хекрату је 1.000-1.500 литара, уз строго поштовање концентрације средства коју препоручује произвођач, а налази се на упутству које је приложено уз препарат. Воћка се мора квалитетно и темељно испрскати - окупати како би раствор доспео до свих отвора на биљкама, јер су управо то места где презимљавају многи штетни организми. Уколико температуре током фебруара буду изнад просека доћи ће до ранијег кретања вегетације код неких воћних врста. У том случају треба што пре обавити хемијску заштиту вишегодишњих засада као и механичко одстрањивање оштећених и оболелих органа.

За заштиту од проузроковача болести препоручују се бакарна средства. Зимско мировање воњака и винове лозе омогућава да се ова средства примене у већим концентрацијама него што је препоручено. Њихова примена могућа је и у фази бубрења пупољака, али се тада треба придржавати препоручених концентрација, због могуће фитотоксичности коју може изазвати бакар. Ово нарочито важи за коштичаве врсте, посебно брескву, која је осетљива на бакар.

Ако су на воћкама присутне штитасте ваши и друге штеточине, бакарном средству додаје се минерално уље. У нашим пољопривредним апотекама могу се наћи и препарати који представља готову комбинацију бакра и минералног уља, тако да његовом применом истовремено сузбијамо и проузроковаче болести и штеточине.

Винову лозу након резидбе и изношења орезаних ластара из винограда, треба заштитити бакарним средством, у циљу заштите од црне пегавости. Са првим кишама које се обично поклопе са фазом отварања пупољака код винове лозе, ова гљива производи велики број спора које врше инфекцију младих биљних делова. Треба нагласити да је изузетно важан квалитет овог касног зимског тј. раног пролећног прскања и баш из тог разлога прскање мора бити темељно и са довољном количином течности.

Зоран Панајотовић, дипл.инг.

Изградња топле леје

Топла леја је облик заштићеног простора за производњу расада раног поврћа, ређе и плодова.

Постоје више типова топлих леја. Према ширини могу бити једностране или обичне и двостране или холандске. Могу се подизати на површини када се називају надземне или париске. Супротно њима постоји и укопани или руски тип топлих леја. Из наведених типова могу се извести све могуће комбинације, као нпр. руско-холандска, укопана двострана, или париско-холандска надземна двострана топла леја.

Грејање топлих леја може бити различито, а најчешће је класично: незгорелим стајњаком. Други видови грејања су топлим водом и електричном енергијом. Најбоље греје коњски, онда овчији и на крају говеђи и стајњак, кога има највише и који се најчешће користи. Међутим, његове особине могу да се поправе на тај начин што се при формирању топле леје он меша са сламом и плевом у односу 1:1. Таква мешавина дуго згорева јер садржи много целулозе из сламе, тако да се елиминише недостатак кратког трајања згоревања и грејања говеђег стајњака. На овај начин продужава се време грејања са 32 на 60 дана, док обични коњски стајњак греје леју 48 дана, рачунајући 15°C као доњу границу потребне топлоте у супстрату.

Ево како се подиже једна надземна, једнострана топла леја.

Одабере се осунчано, оцедно и од ветрова заклоњено место, са извором воде у близини, ограђено и сигурано од приступа домаћих или дивљих животиња. Класична топла леја има дужину 4м и ширину 1,5м. Слој стајњака који служи за грејање мора да буде за пола метра дужи и шири, како би се обезбедило добро грејање ивичних делова леје, што значи да трап треба да буде 5x2,5м.

На самој површини земље најпре се ређа неки крупни биљни материјал, нпр. кукурузовина или неокресано грање, у танком слоју, како би се обезбедила дренажа. Преко тога ређа се стајњак помешан са сламом. Уколико је стајњак сув и хладан, кантом са решетком треба да се кваси мешавина топлим водом. На овај начин обезбеђује се потребна топлота за убрзан рад микро организама који разлажу органску масу и ослобађају топлоту.

Дебљина слоја стајњака зависи од тога каква је клима у одређеном периоду, дали се леја подиже у току зиме или раног пролећа, колико ће биљке бити дуго у њој и слично. Добро нагажен стајњак дебљине 50 цм може да греје леју 60 дана. Следећи потез треба да буде растурање гашеног или негашеног креча по површини како би се умањила киселост средине а повећала базичност и на тај начин спречио раст гљива у леји са расадом.

Негашени креч још даје и топлотни стимуланс, јер се постепеним гашењем ослобађа топлота која је потребна за активирање микро организама. На тако припремљен трап поставља се рам од чистих дасака ширине око 30 цм. Леја треба да се орјентише у правцу исток-запад, по дужини. Северна страна рама треба да буде виша за 5-10 цм у односу на јужну, што може да се постигне уградњом једне шире даске у рам или подметањем комада цигле под рам са северне стране. Овај нагиб је потребан из два разлога: прво, омогућава кос положај прозора и

нормално сливање воде као са крова, и друго, омогућава боље продирање косих сунчевих зрака у леју, јер је угао упада светла кроз косо стакло тупљи и повољнији, што је веома важно за грејање леје кроз стакло и добро осветљавање биљака.

Када је рам постављен, у њега се ставља земља и пуни леја супстратом у коме ће биљке да живе. Супстрат треба да испуни низ захтева у погледу квалитета и чистоће. Најчешће је то мешавина баштенске земље и згорелог стајњака у односу 1:1.Ово треба да се припреми на јесен, док је још топло због дезинфекције хемијским препаратима. Наиме најбоља средства за дезинфекцију делују на температурама изнад 10 °Ц .Таква су вапам и дозамет (базамид гранулат).

Видановић Срђан дипл.инг

Тељење и пост порођајни период код говеда

Пре тељења препоручује се апликација витаминских препарата (АДЗЕ) кравама, избалансиран оброк уз додатак минерално – витаминских препарата.

У термину телења у породилишту треба обезбедити дежурство ветеринара (или власника) који би у случају потребе помогао при телењу. Приликом порођаја, у правилу, пустити да се крава сама отели. Уколико је предњи крај телета или задњи, што је много ређе, изашао из порођајног канала, може се чистим, дезинфицираним рукама лаганим повлачењем ногу телета, синхронно са трудовима мајке, убрзати телење и помоћи при завршетку тељења.Уколико плод иде задњим крајем потребна је брза помоћ при телењу, да не би дошло до угушења телета притиском пупчане врпце на карличну кост. Треба избегавати увлачење руку у вагину при телењу, уколико то није неопходно потребно, јер свако увлачење руку ствара могућност инфекције порођајног канала. У тим случајевима руке морају бити опране сапуном и дезинфиковане, а такође треба дезинфиковати и спољашње гениталије породиле.

Одмах по телењу теле се подигне задњим крајем и дезинфикованом руком очисте споља ноздрве и губица, не стављајући му руку на уста, и затим дезинфикује остатак пупчане врпце поливањем тинктуре јода на исту. У случају аспирације веће количине плодове воде од стране телета и последичног отежаног дисања, примењују се средства за екситацију (цоффеин), уз вештачко дисање и поливање телета хладном водом. Након телења, теле се прописно осуши и истовремено измасира по површини у сврху изазивања појачане циркулације. Након што се посуши, теле се премешта у индивидуални бокс профилакторијума уз све мере хигијенског држања и задоји колострумом најкенајкасније у току првих 2 сата, после телења. Пре измузавања колострума обавезна је дезинфекција вимена.

Када крава избаци постељицу, иста се одмах уклони и изврши чишћење и дезинфекција порођајног бокса, јер су лохије и постељица изврсна подлога за развој микроорганизама, а често и сама може садржати инфективне микроорганизме. Након избацивања постељице крави се аплицира и/м антибиотик широког спектра и продуженог деловања у сврху брже инволуције материце, механичког чишћења и спречавања настанка инфекције. Уколико крава у року од 12 сати после порођаја не избаци постељицу, приступа се мануелном одстрањивању. Ветеринар чистом и дезинфикованом руком одлупи постељицу и након интервенције у утерус убацује 2-3 пенушаве облете које садрже антибиотик. Аплицира се и/м тардомуоцел 10 мл и 5-10 мл хупопхисана. Терапија тардомуоцелом и хупопхисаном се понавља сваки дан, све док крава не избаци постељицу. Ветеринар може одредити и другу терапију, према свом мишљењу, али она у овом случају мора бити оправдана. При томе се део постељиц који виси из вагине лагано повлачи, али се никако руком не иде у вагину. Након избацивања постељице, терапија се још једном понови у сврху убрзања инволуције и спречавања пуерпералних компликација.

Ако постелица неиспадне нити након 3 наведене терапије, тада се чистом, дезинфикованом руком иде у вагину и материцу, а одлепљивање и вађење постелице обично иде врло лако. Према досадашњим истраживањима мануелно је требало интервенисати у мање од 10% случајева за остале постелице. Након мануелне интервенције у утерус се убацују 2-3 пенушаве облете или капсуле, а и/м се аплицира хупопхисан или друго средство које ветеринар одреди.

Породилиште треба имати испуст како би се породилња након порођаја могла кретати. Већ трећи дан након телења пожељно је краву изводити у испуст да се креће, што поспешује инволуцију материце.

После телења и избацивања постелице крава се нормално чисти од лохија и остатака постелице. Због тога краву после телења не треба узнемиравати непотребним вагиналним прегледима и терапијом материце, ако избацује замућени лохијални исцедак из вагине. То траје пар дана. Једино ако исцедак заудара, треба предузети одговарајућу терапију, или ако су потпуно изразити симптоми пуерпералног ендометритиса.

Крава остаје у породилишту око 10-15 дана пост партум, тј. До наступа клиничке инволуције матернице. Уколико је дошло до пуерпералних компликација и пуерпералног ендометритиса, њен боравак у породилишту се продужава уз терапију све до клиничког оздрављења.

Краве са пуерпералним обољењима држе се одвојено у делу породилишта.

Мирољуб Видановић др.вет.мед